

การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ านาฏศิลป์
ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนในระดับช่วงชั้นที่ 2

THE DEVELOPMENT OF AN INSTRUCTIONAL MODEL OF DRAMATIC ARTS
TO ENHANCE CREATIVE THINKING FOR PRIMARY LEVEL 2 STUDENTS*

วิวัฒน์ เพชรศรี**

ดร.วิชิต สุรัตน์เรืองชัย***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ านาฏศิลป์ที่ส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ เพื่อพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ านาฏศิลป์ที่ส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ และเพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ ทักษะปฏิบัติทางนาฏศิลป์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในระดับช่วงชั้นที่ 2 ระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นกับ กลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ ได้แก่ผู้เรียนชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 6 โรงเรียนสฤทธิเดช อำเภอมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 ซึ่งได้มาจากการจับฉลากห้องเรียนเป็นกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม จำนวน 2 ห้องเรียนๆละ 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองประกอบด้วยแผน การจัดการเรียนรู้ แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ แบบวัดทักษะปฏิบัติทางนาฏศิลป์และแบบวัดผล สัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Hotelling's T²

ผลการวิจัยสรุปได้ว่าได้รูปแบบการจัด การเรียนรู้ านาฏศิลป์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ทางนาฏศิลป์ที่มีคุณภาพประกอบด้วยทฤษฎี และแนวคิดพื้นฐาน หลักการสำคัญของรูปแบบ

* คุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

** นิสิตหลักสูตรการศึกษาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

*** รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

วัตถุประสงค์ กระบวนการและขั้นตอนการจัดการเรียนรู 6 ขั้นตอนบรรยายองค์ประกอบการจัดการเรียนรู การวัดประเมินผล ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรูปรากฏว่าผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรูตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความคิดสร้างสรรค์ทักษะปฏิบัติทางนาฏศิลป์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรูตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Abstract

The purpose of this research was to analytically study instructional methods of dramatic arts to enhance creative thinking, to develop an instructional model of dramatic arts, to enhance creative thinking for primary level 2 students and to compare the dramatic arts creative thinking, practical skills and achievements among the experimental group and the control group.

The sample comprised of Prathom 6 pupils from two classes at Sarididet School, enrolled in the first semester at the 2008 academic year. The subject were divided into two groups: the experimental group of 50 students and the control group of 50 students. Research tools consisted of lesson plans skill creative thinking test, practical skills test and achievement skills test. The collected data was analyzed by average

means, percentage, standard deviation and the Hotelling's T^2

The results of the development of an instructional model aimed at the students in learning process both theory and basis thinking including combination with support creative thinking, progressing and 6 steps learning management, learning atmosphere and evaluation. Operating the development model to conclude the result of the experiment which was as the hypothesis. The students who received learning management has the creative thinking in dramatic arts, skill and the achievement more than the students who received learning management normally in the statistics level .05

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ฉบับปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการศึกษาหลายประการ ที่สำคัญคือ การจัดการศึกษายึดหลักการเรียนรูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนรู้ด้วยการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณและความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้หลักสูตรการเรียนการสอน ยังให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น ดังมาตรา 7 ซึ่งกล่าวถึงกระบวนการเรียนรูว่ามุ่งปลูกฝังจิต-

คำสำคัญ : รูปแบบการจัดการเรียนนาฏศิลป์/ความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์

Keywords : Model of Dramatic Arts / Creative Thinking

สำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 93)

ส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และหลักสูตรการเรียนการสอนที่ถือว่าเป็นศิลปะชั้นสูง ควรค่าแก่การสืบทอด สร้างสรรค์ และพัฒนาไม่ให้หยุดนิ่งนั่นคือการศึกษาด้านนาฏศิลป์ เนื่องจากการเรียนนาฏศิลป์จะเน้นทักษะปฏิบัติ ผู้รับการฝึกหัดต้องไขว่คว้าหาความรู้ของร่างกายในการเคลื่อนไหวส่งผลให้ผู้เรียนมีความสุขกายและจิตใจ (จารุณี ลิ้มปนานนท์, 2539, หน้า 11) และยังให้ประโยชน์ในด้านความจำดีเกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ด้วยเหตุนี้กระทรวงศึกษาธิการจึงได้บรรจุนาฏศิลป์ไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โดยมุ่งหวังเพื่อพัฒนาผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ความเป็นมาของรูปแบบภูมิปัญญาท้องถิ่นและรากฐานทางวัฒนธรรม ตระหนักในคุณค่าและเกิดความซาบซึ้งในศิลปะ สามารถค้นพบศักยภาพของตนเอง มีจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในการพัฒนาตนเอง และแสดงออกได้อย่างสร้างสรรค์ เกิดสมาธิในการทำงาน มีความรับผิดชอบและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544, หน้า 2) แต่สภาพการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ยังคงเน้นการสอนที่ครูบอกกฎเกณฑ์หรือ

ลอกเลียนแบบท่าทางของครูที่สาธิตให้ผู้เรียนดู ทำให้ผู้เรียนไม่มีความเชื่อมั่นในตนเองซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าวิธีการสอนโดยครูทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ผู้เรียนทำหน้าที่เป็นผู้รับและให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนน้อยมาก มุ่งเน้นแต่เนื้อหาโดยไม่สนใจพื้นฐานความรู้เดิมหรือความต้องการของผู้เรียนรวมทั้งไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายขาดความสุขขาดจินตนาการในการเรียน มีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชานาฏศิลป์ ผู้เรียนจึงไม่สนใจการเรียนเพราะมองไม่เห็นประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียน (บุษกร พรหมหล้าวรรณ, 2549, หน้า 2)

ดังนั้นเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและประสพผลสำเร็จตามแนวทางการจัดการศึกษาครูต้องปรับพฤติกรรมการสอน ผู้เรียนต้องเปลี่ยนพฤติกรรมเรียน จากเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นผู้จัดประสพการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2544, หน้า 139) และเน้นในด้านความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งในสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์นั้นมีเทคนิคและวิธีการที่สามารถทำได้หลายวิธีเช่น วิธีการระดมพลังสมอง เทคนิคเชื่อมโยงสัมพันธ์ โดยใช้การเปรียบเทียบเทคนิคการสอนให้คิดประดิษฐ์ การใช้แบบฝึกวาดภาพทักษะทางศิลปะ การใช้จินตนาการจากการเรียนรู้ในเรื่องของนาฏศิลป์ จากการมีประสพการณ์จากการสังเกตการณ์ชมการแสดง หากได้นำเทคนิคเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ก็จะช่วยส่งเสริมการฝึกพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เป็นอย่างดี

จากเหตุผลข้างต้น จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความ-

รวมทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาการเรียนรูตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรูนาฏศิลป์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรูนาฏศิลป์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนสาระนาฏศิลป์ในระดับชั้นปีที่ 2

3. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรูนาฏศิลป์ ดังนี้

3.1 เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรูด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรูที่พัฒนาขึ้น กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรูตามปกติ

3.2 เปรียบเทียบทักษะปฏิบัติทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรูด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรูที่พัฒนาขึ้น กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรูตามปกติ

3.3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์ของผู้เรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรูด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรูที่พัฒนาขึ้น กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรูตามปกติ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสฤติเดช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 10 ห้องเรียน จำนวน 504 คน

2. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้เนื้อหาของสาระนาฏศิลป์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยการเรียนรู้กิจกรรมสร้างสรรค์ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระคือวิธีการจัดการเรียนรูแบ่งเป็น

3.1.1 การจัดการเรียนรูด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรูที่พัฒนาขึ้น

3.1.2 การจัดการเรียนรูตามปกติ

3.2 ตัวแปรตามได้แก่

3.2.1 ความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์

3.2.2 ทักษะปฏิบัติทางนาฏศิลป์

3.2.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นศึกษาและวิเคราะห์

(Study and Analysis)

1. ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียน เพื่อให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรูที่ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

2. การสนทนากลุ่มโดยผู้วิจัยนำผลจากการศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีที่กำหนดโครงสร้างคำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนรูนาฏศิลป์และกระบวนการจัดการเรียนรู ในด้านของความคิดสร้างสรรค์กับนาฏศิลป์ รูปแบบบรรยากาศการจัดการเรียนรู สื่อและวัสดุอุปกรณ์ การวัดและประเมินผล

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนออกแบบและพัฒนา (Design and Development) เป็นขั้นตอนการออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้และสร้างเครื่องมือประกอบการใช้ในการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและผ่านกระบวนการทดลองเบื้องต้นก่อนนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองภาคสนาม (Field Test) การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ผู้วิจัยดำเนินการโดยนำรูปแบบไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในช่วงชั้นที่ 2 เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ทักษะปฏิบัติทางนาฏศิลป์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในสภาพจริง เพื่อประเมินผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ที่พัฒนาขึ้น โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้เรียน โรงเรียน-สฤณีเดช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2551 ภาคเรียนที่ 1 โดยผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/8 เป็นกลุ่มทดลอง และผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 เป็นกลุ่มควบคุม

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่แผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ แบบวัดทักษะปฏิบัติทางนาฏศิลป์ และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.3 แบบแผนการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัย Control Groups Randomized Pretest - Posttest Design

ขั้นตอนที่ 4 สรุปผล (Conclusion) หลังจากที่ได้นำรูปแบบไปทดลองใช้และ

ประเมินผลการทดลองแล้ว ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาสรุปผลรายงานโดยการบรรยายสรุป และให้ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ มีผลดังนี้

สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ในด้านการบริหาร มุ่งเน้นทางด้านวัตถุ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เน้นการวัดและประเมินผลในด้านของผลการเรียนรู้นาฏศิลป์ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ ด้านบุคลากรโรงเรียนขาดครูผู้สอนสาระนาฏศิลป์ ทำให้การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไม่บรรลุผลตามจุดประสงค์ของหลักสูตร ด้านเนื้อหาในหลักสูตรและเวลา เนื้อหาในหลักสูตรมีมากเกินไปที่ผู้เรียนจะรับได้หมด อัตราเวลาเรียนกำหนดให้เรียน 20 ชั่วโมงต่อ 1 ปี การศึกษาทำให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติได้ไม่เต็มที่ ด้านสื่อและตำราเรียนมีน้อยมาก ด้านสิ่งแวดล้อมในเรื่องของสถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมจะแคบส่วนใหญ่มักจะใช้ในห้องเรียนไม่มีห้องเรียนโดยเฉพาะ ด้านการวัดและประเมินผล ยังคงเน้นการทดสอบภาคความรู้และเน้นเนื้อหาหลักไม่วัดในเชิงของปฏิบัติ และครูผู้สอนบางท่านขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการวัดและประเมินผลด้านทักษะ ครูผู้สอนจึงหันมาวัดทางด้านความรู้ความจำเพียงอย่างเดียว สำหรับความคิดสร้างสรรค์กับนาฏศิลป์มีความเกี่ยวข้อง

สัมพันธ์กันเพราะกิจกรรมที่ผู้เรียนแสดงความสามารถสร้างสรรค์นั้นมียู่ในทุกกิจกรรมที่จัดไว้ในหลักสูตรและในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนั้นความคิดสร้างสรรค์จะมีอยู่ในตัวบุคคล และในหลักสูตรมีการนำเสนอสาระการแสดงสร้างสรรค์ ซึ่งครูผู้สอนสามารถนำสิ่งที่ดีและมีคุณค่าของท้องถิ่นมาให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดประดิษฐ์ทำร่ำ เช่น ระบายทอเสื่อ ระบายกริดยาง ระบายไก่อชน เป็นต้น ส่วนรูปแบบและกระบวนการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เน้นการบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ภาคทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการและรูปแบบของนาฏศิลป์ มาสอดแทรกในระหว่างการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ควบคู่กับการฝึกปฏิบัติจริงทำให้เกิดการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ เน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์เปรียบเทียบและคิดสร้างสรรค์จากการแสดงออกกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและเชื่อมั่นในตนเองด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์ทำร่ำด้วยตนเองและแสดงออกอย่างอิสระ

2. ผลการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนสาระนาฏศิลป์ในระดับช่วงชั้นที่ 2 ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและนำไปทดลองกับกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่และนำผลมาปรับปรุงและนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดเป็น 6 ขั้นตอน คือ ขั้นกระตุ้น-สมอง ขั้นท่องสู่ประสบการณ์ ขั้นสร้างฐานความรู้ความคิด ขั้นฝึกประดิษฐ์ทำร่ำ ขั้นนำเสนอ

ผลงานสร้างสรรค์ และขั้นร่วมกันวัดและประเมินผลโดยขั้นตอนที่ 1 - 2 ยังมีลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง โดยให้ผู้เรียนทำตามแบบ โดยครูเป็นผู้มีบทบาทในการเป็นผู้นำผู้ถ่ายทอด ขั้นตอนที่ 3 - 6 เป็นขั้นตอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางผู้เรียนสามารถคิดปฏิบัติและแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ อย่างอิสระ ครูทำหน้าที่ผู้ให้คำปรึกษา และสังเกต สรุปผลจากขั้นตอนการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ มี 6 ขั้นตอน และในแต่ละขั้นตอนมีลักษณะเชื่อมโยงสัมพันธ์กันทุกขั้นตอน ครูและผู้เรียนมีบทบาทในการทำกิจกรรมร่วมกัน ส่วนขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มควบคุมมียู่ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน และขั้นสรุป

3. ผลการประเมินการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์จากการทดลองภาคสนามมีผลดังนี้

ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ ทักษะปฏิบัติทางนาฏศิลป์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน โดยกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมและเปรียบเทียบคะแนนการพัฒนาสรุปว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์ 74.22 กลุ่มควบคุม 30.00 ด้านทักษะปฏิบัติทางนาฏศิลป์ กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 5.04 กลุ่มควบคุม 3.00 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 7.78 กลุ่มควบคุม 3.62 และเมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปร เพื่อเปรียบเทียบ ลักษณะวิธีการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบตัวแปรพหุ พบว่า เวคเตอร์

ค่าเฉลี่ยของวิธีการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน ระหว่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น กับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามปกติ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 โดยมีค่าโฮเทลลิง (Hotelling's Trace) เท่ากับ 5.095 ค่าองศาอิสระมีค่าเท่ากับ 3.96 ค่าความน่าจะเป็นมีค่าเท่ากับ .000 ค่าโฮเทลลิงที่สแควร์ มีค่าเท่ากับ 499.31 แสดงให้เห็นว่าวิธีการจัดการเรียนรู้ 2 กลุ่มมีความแตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนในระดับช่วงชั้นที่ 2 มีประเด็นในการอภิปรายผลดังนี้

1. วิธีการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันพบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนสาระนาฏศิลป์อย่างดีโดยมีความคิดเห็นว่าในการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ควรสอนควบคู่ไประหว่างทฤษฎีและปฏิบัติแต่เน้นในด้านของทักษะปฏิบัติโดยให้ครูผู้สอนสาธิตก่อนและให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามในเรื่องของนาฏยศัพท์และภาษาท่ารำนาฏศิลป์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิลวรรณ วรรณะลี (2541, บทคัดย่อ)ว่าวิธีการจัดการเรียนรู้ที่นำมาใช้น้อยคือให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติด้วยตนเองโดยต่อท่ารำจากวีดิทัศน์หรือสื่ออื่นๆครูกอຍให้คำแนะนำที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าการถ่ายทอดท่ารำ มีลักษณะการปฏิบัติตามครูมาตั้งแต่สมัยโบราณทำให้ครูผู้สอนจดจำและใช้วิธีสอนแบบเก่ามาฝึกปฏิบัติทำให้ผู้เรียนไม่

เกิดความคิดสร้างสรรค์ แต่ครูผู้สอนส่วนหนึ่งเห็นว่าการให้ผู้เรียนได้ฝึกเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับสิ่งที่ได้รับใหม่ด้วยการให้ผู้เรียนดูคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย ศึกษาตามความสนใจ ฝึกคิดท่ารำเองตามบทเพลงที่ตนเองและกลุ่มต้องการ รวมถึงการชมรายการโทรทัศน์ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 มาตรฐานที่ 4 เน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

2. วิธีการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมา 6 ขั้นตอนคือขั้นกระตุนสมอง ขั้นท่องประสบการณ์ ขั้นสร้างฐานความรู้ความคิดขั้นฝึกประดิษฐ์ท่ารำ ขั้นนำเสนอผลงานสร้างสรรค์และขั้นร่วมกันวัดและประเมินผล ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสอบถามครูผู้สอนพบว่าครูผู้สอนเห็นด้วยในระดับมากทุกขั้นตอนสอดคล้องกับผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้อยู่ โดยขั้นที่กระตุนสมองและขั้นท่องประสบการณ์ยังคงใช้ครูผู้สอนที่มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดท่ารำส่วนขั้นสร้างฐานความรู้ความคิดขั้นฝึกประดิษฐ์ท่ารำ ขั้นนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ และขั้นร่วมกันวัดและประเมินผล เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดประดิษฐ์ท่ารำโดยนำประสบการณ์เดิมออกมาใช้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดอร์โรที แอนเดอร์สัน (Anderson, 2001, Abstract) ได้ศึกษาการเต้นรำโดยใช้ประสบการณ์เดิม การจินตภาพจากบทประพันธ์ ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้คิดท่ารำที่แตกต่างไปจากปกติและมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างบทและจังหวะและนอกจากนี้ Burn, Broman & Alberta (1974, pp. 154 - 155) พบว่าครูสามารถเร้าให้ผู้เรียนสร้าง

ผลงานสร้างสรรค์ด้วยสิ่งเราต่าง ๆ เช่นรูปภาพ บทรอยกรอง เสียงและวัสดุอื่นๆ ที่สัมผัสได้ เป็นต้น ดังนั้นต่อการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้เรียนสามารถเลือกได้ตามความสนใจและตามความเหมาะสมช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ได้

3. การจัดการเรียนรู้ทางศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์นั้นต้องเรียนทั้งภาคทฤษฎีควบคู่กับทักษะปฏิบัติ ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ผู้เรียนเรียนรู้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กันโดยใช้เวลาในการเรียนรู้ทั้งสิ้น 16 ชั่วโมงซึ่งในแต่ละชั่วโมงในช่วงตอนต้นจะให้ผู้เรียนได้ศึกษาองค์ความรู้ในเรื่องทฤษฎีจากใบความรู้และศึกษาเอกสาร เช่นเรื่องความหมายของนาฏยศัพท์ ภาษาทำรำนาฏศิลป์ ประวัติและความเป็นมาของชุดการแสดงต่างๆ หลังจากนั้นผู้เรียนจะได้รับการศึกษาจากวีดิทัศน์ เอกสารประกอบการสอน จะทำให้ผู้เรียนได้รับองค์ความรู้ที่เป็นพื้นฐานที่ถูกต้องและสามารถมองเห็นกระบวนการเชื่อมโยงทำรำนในแต่ละทำร่าได้อย่างชัดเจน ซึ่งสุคนธ์ สนิทพานนท์ และคณะ (2551, หน้า 8) กล่าวว่าบุคคลสามารถฝึกฝนทักษะอย่างอัตโนมัติตั้งแต่เยาว์วัย ดังนั้นจึงควรให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกฝนทักษะทุกด้านทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ จะครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ นอกจากนี้ในรูปแบบที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ได้ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มเพื่อให้เหมาะสมกับธรรมชาติของการเรียนรู้ มีการจัดกลุ่มให้ผู้เรียนที่มีความสามารถใกล้เคียงกันหรือความสามารถที่เป็นไปตามลักษณะของ

กิจกรรมทำให้ผู้เรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเสรีฝึกให้ผู้เรียนเป็นผู้นำและผู้ตามสลับเปลี่ยนกันไปฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตนเองและผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมพันธ์ วงษ์ดี (2544, บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือจะทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน มีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน มีการช่วยเหลือกัน มีความรับผิดชอบ มีความเข้าใจและสามารถจดจำสาระวิชาได้ดี มีความกล้าในการแสดงความคิดเห็นและมีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้นมีการลำดับสาระการเรียนรู้จากง่ายไปหายาก โดยในแต่ละขั้นตอนผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจากทักษะย่อยๆ ไปหาทักษะรวม โดยใช้สื่อจากวีดิทัศน์ จากการศึกษาของครูผู้สอน จากรูปภาพ มาช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ สร้างความสนใจ เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดอย่างอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับสุภา พิมพาแป้น (2546, หน้า 24) ได้กล่าวว่าขั้นตอนในการฝึกตามลำดับตั้งแต่การสังเกต-รับรู้ เตรียมสู่กระบวนการคิด ผลิตผลงาน แลกเปลี่ยนสร้างสรรค์ ร่วมกันนำเสนอ

4. ในด้านของครูผู้สอนจากการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ บทบาทของครูผู้สอนมีส่วนสำคัญที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ซึ่งรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้ ครูมีบทบาทสำคัญที่กระตุ้น สร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียน โดยการให้ผู้เรียนได้สังเกต คิดไตร่ตรองสัมผัส และนำประสบการณ์จริงไปสู่การคิดเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฟัง ได้เห็นและต้องตั้ง-

คำถาม บทบาทหนึ่งของครูคือต้องสอนและบอกความรู้ โดยครูต้องให้ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่ส่งเสริมการคิดที่ลึกซึ้งแก่ผู้เรียนและให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาคำตอบ และบทบาทที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือครูต้องเป็นผู้ฝึกสอนให้ผู้เรียนได้ลงมือฝึกปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ครูทำหน้าที่อำนวยความสะดวก คอยชี้แนะและแนะนำให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมให้สำเร็จ เช่นการจับและจัดทำรำที่ถูกต้องสวยงามให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข มีความสบายใจในการเรียนรู้ นอกจากนี้ครูต้องประเมินผลรวมเรียนรู้และรวมแก้ไข เช่นการให้ผู้เรียนได้คิดประดิษฐ์ทำรำด้วยตนเองโดยครูกำหนดโจทย์หรือสถานการณ์มาให้ และเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียนและทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินความรู้และผลงานของผู้เรียนว่าเป็นอย่างไร คอยแก้ไขแนะนำผลงานของผู้เรียน ซึ่งบทบาทดังกล่าวข้างต้นนี้จะเปรียบเสมือนบุคลิกภาพของครูในรูปแบบที่พัฒนาซึ่งสอดคล้องกับ อัจฉรา ชิวพันธ์ (2535, หน้า 3 - 6) กล่าวว่าบุคลิกภาพของครูผู้สอนมีส่วนช่วยในการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน เพราะครูผู้สอนเป็นผู้จัดการเรียนรู้และอยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียนตลอดเวลาโดยครูผู้สอนต้องหากิจกรรมที่เราใจใหม่ ๆ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกในด้านต่าง ๆ รับฟังความคิดเห็นของทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ตรงกับที่ แอนเดอร์สัน (1970, p. 165) ว่าครูเป็นหลักสำคัญที่จะทำให้การจัดการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จเนื่องจากคุณครูเป็นผู้สร้างบรรยากาศ สร้างสถานการณ์ สร้างสิ่งเร้า สร้างแรงจูงใจ จัดลำดับขั้นการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม โดยเห็นว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าควรพัฒนาและฝึกฝนให้กับผู้เรียน

5. ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้จากผลการวิจัยของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเน้นบรรยากาศที่เต็มไปด้วยการยอมรับและแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและมีความเชื่อมั่นในตนเองมีการเสริมแรงด้วยการชมเชย ด้วยการพูด ประทับมือ ซึ่งสอดคล้องกับสมหวัง คุรุรัตนะ (2539, หน้า 111) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพเป็นอย่างมากถ้ามีการเสริมแรง นอกจากนี้ในการจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยคอยดูแลจับและจัดทำทางของผู้เรียน ชี้แนะให้ความสนใจ เช่น การที่ครูให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติทำรำตามแบบในวิดีโอที่ค้น ครูผู้สอนต้องคอยเดินดูและจับจัดทำรำของผู้เรียนให้ถูกต้องและสรุปให้ผู้เรียนเห็นความไม่ถูกต้องทั้งชี้แนะในลักษณะที่ถูกต้อง ดังที่ สุจริต เพียรชอบ (2531, หน้า 31) ได้กล่าวว่าการเสริมแรงทางบวกจะเป็นสื่อที่ช่วยให้ผู้เรียนทราบสิ่งที่ตนแสดงออกไปนั้นถูกต้อง จะเกิดความภาคภูมิใจและสร้างผลงานให้ดียิ่งขึ้น และบรรยากาศของชั้นเรียนที่เหมาะสมกับองค์ประกอบหลัก 4 ประการคือบรรยากาศด้านกายภาพ ด้านสมอง ด้านอารมณ์และด้านสังคม ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของมนุษยนิยมและความคิดของไรลีย์ และเลวิส (Reilly & Lewis, 1983, p. 70) ว่าครูผู้สอนต้องมองเห็นคุณค่าและยอมรับในตัวผู้เรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์ ครูผู้สอนต้องยืดหยุ่นบ้างในเรื่องของเวลาในบางกิจกรรมเพื่อให้ได้มาซึ่งความคิดสร้างสรรค์และการที่ผู้เรียนมีคำถามแปลกๆ ครูผู้สอนควรให้โอกาสและยอมเสียเวลากับการตอบคำถามเหล่านั้น ดังนั้นบรรยากาศที่เหมาะสมกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์คือบรรยากาศแห่งความไว้วางใจและสนับสนุนซึ่งกันแบบต่าง ๆ เช่นการให้ผู้เรียนได้ฝึกการนำ-

เสนอทำว่าที่ตนเองคิดออกมาให้เพื่อนๆ ได้ชมเป็นต้น ซึ่งกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดผลงานออกมาในรูปของความคิดสร้างสรรค์ได้ นอกจากนี้ครูผู้สอนจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดกิจกรรมที่หลากหลายแปลกใหม่ เช่นการให้ผู้เรียนรวมกลุ่มกันระดมสมองในการแก้ปัญหา ฝึกให้ผู้เรียนสร้างภาพ สร้างฝันจากการได้ชมภาพที่นำมาให้ ฝึกการนำเสนอแนวคิด แรงบันดาลใจ และนำเสนอผลงาน ฝึกการเขียนบรรยายเรื่องราวทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกสนุกสนานและจัดลำดับความยากง่ายของกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียน การให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดทำว่าเลียนแบบธรรมชาติ คน สัตว์ เช่น การเคลื่อนไหวร่างกายเลียนแบบ นก ปลา ต้นข้าว เป็นต้น ซึ่งจะเป็นพื้นฐานของการไปสู่กิจกรรมที่ยากขึ้นและเหมาะสมกับผู้เรียน เป็นการตั้งใจในการสร้างผลงานใหม่ ที่สามารถใช้จินตนาการในการสร้างผลงานได้ ซึ่ง สมิท (Smith, 1973, p. 188) กล่าวว่า ครูควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดกิจกรรมโดยเชื่อมโยงประสบการณ์และเป็นเครื่องช่วยเสริมพัฒนาการตามสติปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี

6. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้นต้องยึดหลักการที่สำคัญคือ การวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนและตัดสินระดับความก้าวหน้าทางการเรียนว่าบรรลุตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เช่นการทดสอบ การสังเกต การตรวจผลงาน การทดสอบปฏิบัติ เป็นต้น โดยมีเครื่องมือที่วัดและประเมินผลได้แก่

แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ แบบวัดทักษะปฏิบัติทางนาฏศิลป์ และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้จะมีเครื่องมือวัดและประเมินผลหลายแบบด้วยกันทั้งที่เป็นแบบทดสอบปรนัย แบบทดสอบอัตนัย แบบทดสอบทักษะปฏิบัติ โดยใช้ครูผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวัดและประเมินผล ซึ่งผลจากการทดลองครั้งนี้เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทั้งด้านความคิดสร้างสรรค์ ทักษะปฏิบัติทางนาฏศิลป์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาวลา เวชยันต์ (2544, บทคัดย่อ) เรื่องการพัฒนาแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเพื่อส่งเสริมความตระหนักในการรับใช้สังคม ทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นพบว่ากรณีศึกษาที่เรียนด้วยแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งรายวิชาสังคมศึกษาและรายวิชาภาษาอังกฤษสูงกว่ากรณีศึกษาที่เรียนด้วยการเรียนการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

7. ผลจากการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางนาฏศิลป์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ไปใช้เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วพบว่ารูปแบบที่สร้างขึ้นสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทั้งในด้านของความคิดสร้างสรรค์ ทักษะปฏิบัติทางนาฏศิลป์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมโดยในแต่ละกิจกรรมจะให้ผู้เรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมได้เลือกตอบ อธิบาย และปฏิบัติโดยอาศัย

กระบวนการเชื่อมโยงสัมพันธ์ การปรับปรุงท่ารำ ที่มีอยู่การจินตภาพและการจินตนาการ ครูผู้สอน กำหนดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติซึ่งผลจากการทดลอง พบว่าผู้เรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุม ทั้ง 3 ด้านและในการให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติโดยอาศัยกระบวนการดังกล่าวนั้นสอดคล้องกับแนวทางการสอนการประดิษฐ์ท่ารำของ พจนมัลย์ สมรรคบุตร (2538, หน้า 25) ที่ว่าการเชื่อมโยงแม่ท่าเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานจะส่งผลให้ผู้เรียนนำท่ารำที่มีประสบการณ์มาใช้ในการสร้างผลงานที่แปลกใหม่ ในด้านของทักษะปฏิบัติทางนาฏศิลป์พบว่าผู้เรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ผู้เรียนได้ฝึกคิดประดิษฐ์ท่ารำอย่างอิสระ มีการนำเสนอผลงานหน้าชั้น ซึ่งสอดคล้องกับ ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2551, หน้า 187) ว่าครูส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกกระทำ ลงมือปฏิบัติจริงเพื่อให้พัฒนาความเก่งให้เก่งยิ่งขึ้น ซึ่งไม่มีอะไรสำคัญไปกว่าการฝึกหัดที่ดี การจัดการสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน การแสดงออกของผู้เรียนอย่างเป็นธรรมชาติและในด้านของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน กลุ่มทดลองมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุมเป็นเพราะกระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้วิจัยที่มี 6 ขั้นตอนทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทฤษฎีควบคู่กับการฝึกปฏิบัติ และผ่านกระบวนการของการหาค่าความสอดคล้องค่าความเชื่อมั่นเป็นไปตามขั้นตอน ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ของผู้เรียนในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมในทุกด้านทั้งนี้เป็นเพราะผลจากการจัด การเรียนรู้ภาคทฤษฎีและ

ภาคปฏิบัติในรูปแบบใหม่ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ ได้ฝึกการสังเกต ได้ประดิษฐ์ท่ารำจากสิ่งเรามากระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ดังที่ ชีรัชย์ เนตรถนอมศักดิ์ (2538, บทคัดย่อ) ที่ศึกษางานวิจัยจำนวน 156 เล่ม ด้วยวิธีการสังเคราะห์เชิงปริมาณและการวิเคราะห์เชิงคุณลักษณะพบว่าแนวทางการจัดการเรียนรู้ใหม่ ๆ และนวัตกรรมต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับความคิดหลายทาง มีอิสระในการคิดจะทำให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ สูงกว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีปกติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 วิธีการจัดการเรียนรู้ส่วนหนึ่งยังคงต้องใช้วิธีการเรียนแบบครูผู้สอนด้วยการสาธิตในเรื่องของนาฏยศัพท์ ภาษาท่ารำนาฏศิลป์ และระบำที่เป็นมาตรฐาน และสอนตามรูปแบบที่ผู้วิจัย พัฒนาขึ้น

1.2 ครูผู้สอนต้องกระตุ้นผู้เรียนด้วยการใช้คำถามและแสดงกิจกรรมที่เสริมความคิดสร้างสรรค์

1.3 บรรยากาศที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องเอื้อต่อการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์โดยมีวัสดุอุปกรณ์ในห้องเรียนพร้อมที่จะให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์ผลงานได้เป็นอย่างดี

1.4 แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์สามารถนำไปใช้ควบคู่กับการวัดและประเมินผลภาคปฏิบัติหรือใช้ทดสอบผู้เรียนเพื่อแบ่งกลุ่ม

1.5 ผลจากการทดลองผู้วิจัยใช้เวลาใน

การจัดการเรียนรู้จำนวน 2 ชั่วโมง หากผู้สนใจ นำรูปแบบและแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ซึ่ง การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้น พื้นฐานใช้เวลา 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ จึงต้องปรับ เวลาให้เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนา รูปแบบการจัด การเรียนรู้ทางศิลปะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

ทางนาฏศิลป์ในระดับช่วงชั้นอื่น

2.2 ควรมีการพัฒนา รูปแบบการจัด- การเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในกลุ่ม สาระการเรียนรู้อื่น ๆ

2.3 ควรมีการศึกษา ผลการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปะที่ส่งเสริมความ- คิดสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ที่มีผลต่อการเรียนรู้ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ลาดพร้าว.

จารุณี ลิ้มปนานนท์. (2539). *การใช้ชุดฝึกกิจกรรมนาฏศิลป์ด้วยตนเองสำหรับครู ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต๓(การประถมศึกษา). เชียงใหม่, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ชวลา เวชยันต์. (2544). *การพัฒนาแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมความตระหนักในการรับใช้สังคม ทักษะการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการ- เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. ปรินญาครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตร และการสอน, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

ธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์. (2538). *การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

นิลวรรณ วรณะลี. (2541). *การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นสูง สาขาวิชา- นาฏศิลป์ไทย ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ พุทธศักราช 2527*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา- มหาบัณฑิต วิชาเอกการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

บุษกร พรหมหลาววรรณ. (2549). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชา- นาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอน โดยการจัดกิจกรรมการเรียน- การสอนแบบ 4 MAT*. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2551). *การพัฒนาการคิด*. กรุงเทพมหานคร: 9119 เทคนิคพรินดี้ง.

พจน์มัลย์ สมรรถบุตร. (2538). *แนวความคิดประดิษฐ์ทำรำแข็ง*. ภาควิชานาฏศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์, สถาบันราชภัฏอุดรธานี.

- สมพันธ์ วงษ์ดี. (2544). *การพัฒนา รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือในรายวิชาพื้นฐานดนตรีนาฏศิลป์ และการละครเพื่อพัฒนาสัมพันธภาพของนักศึกษา: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยพายัพ. ปรินญาคุณภูมิบัณฑิต, สาขาวิชาอุดมศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- สมหวัง กุรุรัตน์. (2539). *เอกสารคำสอนการออกแบบและพัฒนากระบวนการสอน. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.*
- สุนทร สินธพานนท์ และคณะ. (2551). *พัฒนาทักษะการคิดพิชิตการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์เลียงเชียง.*
- สุจริต เพียรชอบ. (2531). *การพัฒนาการสอนภาษาไทย. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- สุภา พิมพ์พาเป็น. (2546). *การสร้างแบบฝึกพัฒนาความสามารถการเขียนเชิงสร้างสรรค์วิชา ภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2544). *วิธีจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. พิมพ์ครั้งที่ 5, กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา-แห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี.*
- อัจฉรา ชิวพันธ์. (2535). *กิจกรรมการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในชั้นประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.*
- Anderson, Dorothy Patricia. (2001). *Fedor Sologub and The Dance.* Available from <http://www.lib.umi.com/dissertation/fullcit/9967432>, June 21.
- Anderson, R.D. et al. (1970). *Developing Children's Thinking Through Science.* Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- Burns, P.C., Broman, B.L., & Alberta, L.W. (1974). *The Language Arts in The Childhood Education.* Chicago: Rand McNally Company.
- Reilly, R.R. and Lewis, E L. (1983). *Educational Psychology.* New York: Macmillan Publishing Co, Inc.
- Smith, J.A. (1973). *Creative Teaching of The Language Art in The Elementary School.* Boston: Allyn and Bacon Inc.